ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ

F. G. JACOBS

της 27ης Ιανουαρίου 2005 [1]

1. Η παρούσα υπόθεση αφορά την αίτηση αναιρέσεως που έχει υποβάλει ο J.-M. Le Pen κατά της απόφασης του Πρωτοδικείου με την οποία απορρίφθηκε ως απαράδεκτη η προσφυγή του για την ακύρωση της πράξης (απόφασης, κατά τον αναιρεσείοντα) που είχε ληφθεί υπό τη μορφή δηλώσεως της Προέδρου του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου της 23ης Οκτωβρίου 2000, σχετικά με την έκπτωσή του από το αξίωμα του μέλους του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου (στο εξής: προσβαλλόμενη πράξη) [2].

2. Ο αναιρεσείων βάλλει ιδίως κατά του τμήματος της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης με το οποίο γίνεται δεκτό ότι δεν μπορούσε να ασκηθεί κατά το άρθρο 230 ΕΚ προσφυγή ακυρώσεως κατά της προσβαλλόμενης πράξης, διότι η πράξη αυτή δεν προοριζόταν να παραγάγει έννομα αποτελέσματα.

I — Νομικό πλαίσιο

Α — *Η κοινοτική νομοθεσία*

3. Το άρθρο 190, παράγραφος 4, ΕΚ προβλέπει ότι το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο καταρτίζει σχέδιο για τη διεξαγωγή εκλογών των βουλευτών του με άμεση και καθολική ψηφοφορία και σύμφωνα με ενιαία διαδικασία σε όλα τα κράτη μέλη ή σύμφωνα με κοινές αρχές όλων των κρατών μελών και ότι το Συμβούλιο θεσπίζει ομόφωνα τις διατάξεις που συνιστά στα κράτη μέλη να αποδεχθούν.

4. Στις 20 Σεπτεμβρίου 1976 το Συμβούλιο εξέδωσε την απόφαση 76/787/ΕΚΑΧ, ΕΟΚ, Ευρατόμ για την Πράξη περί της εκλογής των αντιπροσώπων στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο με άμεση και καθολική ψηφοφορία [3]. η πράξη αυτή (στο εξής: Πράξη του 1976) αποτελούσε παράρτημα της απόφασης του Συμβουλίου.

1 — Γλώσσα του πρωτοτύπου: η αγγλική.

2 — Απόφαση της 10ης Απριλίου 2003, Τ-353/00, Le Pen κατά Κοινοβουλίου (Συλλογή 2003, σ. II-1729).

3 — Δημοσιεύτηκε αρχικά στην ΕΕ 1976 (μόνο σε ξενόγλωσσες εκδόσεις), L 278, p. 5.

5. Κατά το άρθρο 3, παράγραφος 1, της Πράξης του 1976, οι βουλευτές του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου «εκλέγονται για περίοδο πέντε ετών».

6. Το άρθρο 6 της Πράξης του 1976 απαριθμεί στην παράγραφο 1 τα ασυμβίβαστα με την ιδιότητα του μέλους του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και ορίζει στην παράγραφο 2 ότι κάθε κράτος μέλος μπορεί, «σύμφωνα με το άρθρο 7, παράγραφος 2, να θεσπίσει τα ασυμβίβαστα που ισχύουν σε εθνικό επίπεδο».

7. Η παράγραφος 3 του ίδιου άρθρου προβλέπει τα εξής:

«[Τα μέλη του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου] επί των οποίων εφαρμόζονται κατά τη διάρκεια της πενταετούς περιόδου που αναφέρεται στο άρθρο 3 οι διατάξεις των παραγράφων 1 και 2 αντικαθίστανται σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 12.»

8. Το άρθρο 7, παράγραφος 1, της Πράξης του 1976 επιβάλλει στο Κοινοβούλιο την υποχρέωση να υποβάλει πρόταση για ομοιόμορφη εκλογική διαδικασία. Κατά τον επίδικο χρόνο, παρά τα σχέδια που είχε καταρτίσει προς τούτο το Κοινοβούλιο, δεν είχε θεσπιστεί κανένα ενιαίο σύστημα.

9. Το άρθρο 7, παράγραφος 2, της Πράξης του 1976 προβλέπει τα εξής:

«Μέχρις ενάρξεως της ισχύος ομοιομόρφου εκλογικής διαδικασίας και με την επιφύλαξη των λοιπών διατάξεων της παρούσας Πράξεως, η εκλογική διαδικασία διέπεται σε κάθε κράτος μέλος από τις εθνικές του διατάξεις.»

10. Το άρθρο 12 της Πράξης του 1976 προβλέπει τα εξής:

«1. Μέχρις της ενάρξεως της ισχύος της ομοιόμορφης διαδικασίας η οποία προβλέπεται στο άρθρο 7, παράγραφος 1, και με την επιφύλαξη των λοιπών διατάξεων της παρούσας Πράξεως, κάθε κράτος μέλος θεσπίζει τις κατάλληλες διαδικασίες ώστε να πληρούται για το υπόλοιπο της πενταετούς περιόδου, η οποία προβλέπεται στο άρθρο 3, η έδρα η οποία θα έμενε κενή κατά τη διάρκεια της περιόδου αυτής.

2. Όταν βουλευτική έδρα καθίσταται κενή [λόγω] της εφαρμογής των ισχυουσών εθνικών διατάξεων κράτους μέλους, το κράτος αυτό πληροφορεί σχετικώς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το οποίο λαμβάνει υπόψη του το γεγονός.

Σε όλες τις άλλες περιπτώσεις, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο διαπιστώνει ότι η έδρα

κατέστη κενή και πληροφορεί σχετικώς το κράτος μέλος.»

11. Το άρθρο 7 του Κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου (στο εξής: κανονισμός) [4] επιγράφεται: «Έλεγχος της εντολής». Κατά την παράγραφο 4 του άρθρου αυτού:

«Η αρμόδια επιτροπή μεριμνά ώστε κάθε πληροφορία που θα μπορούσε να επηρεάσει την άσκηση της εντολής βουλευτή του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου ή τη σειρά κατάταξης των αντικαταστατών να γνωστοποιείται αμέσως στο Κοινοβούλιο από τις αρχές των κρατών μελών ή της Ένωσης· στη γνωστοποίηση αναφέρεται η ημερομηνία έναρξης ισχύος, εφόσον πρόκειται περί διορισμού.

Στην περίπτωση κατά την οποία οι αρμόδιες αρχές των κρατών μελών κινούν κατά βουλευτή διαδικασία που μπορεί να οδηγήσει στην κήρυξη της έκπτωσής του, ο Πρόεδρος ζητεί από τις εθνικές αρχές να τον ενημερώνουν τακτικά για την πορεία της διαδικασίας. Παραπέμπει το ζήτημα στην αρμόδια επιτροπή, ύστερα από πρόταση της οποίας το Κοινοβούλιο μπορεί να αποφανθεί.»

12. Το άρθρο 8, παράγραφος 6, του κανονισμού ορίζει τα εξής:

«Λογίζεται ως ημερομηνία λήξεως της εντολής και ενάρξεως ισχύος της χηρείας:

— σε περίπτωση παραίτησης: η ημερομηνία κατά την οποία το Κοινοβούλιο διαπίστωσε τη χηρεία της έδρας, σύμφωνα με το πρακτικό παραίτησης·

— σε περίπτωση διορισμού σε θέσεις ασυμβίβαστες με την εντολή του βουλευτή του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου είτε κατά τον εθνικό εκλογικό νόμο είτε κατά το άρθρο 6 της [Πράξης του 1976]: η ημερομηνία γνωστοποίησης από τις αρμόδιες αρχές των κρατών μελών ή της Ένωσης.»

13. Το άρθρο 8, παράγραφος 9, του κανονισμού προβλέπει τα εξής:

«Το Κοινοβούλιο επιφυλάσσεται, στην περίπτωση που η αποδοχή της εντολής ή η ακύρωσή της φαίνονται πλημμελείς, είτε λόγω συγκεκριμένης ανακρίβειας είτε λόγω έλλειψης συναίνεσης, να χαρακτηρίσει άκυρη την υπό εξέταση εντολή ή να αρνηθεί να διαπιστώσει τη χηρεία της έδρας.»

Β — *Η γαλλική νομοθεσία*

14. Το άρθρο 5 του νόμου 77-729, της 7ης Ιουλίου 1977, σχετικά με την ανάδειξη

4 — ΕΕ 1999, L 202, σ. 1.

αντιπροσώπων στη Συνέλευση των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, όπως έχει τροποποιηθεί (στο εξής: νόμος του 1977) [5], προβλέπει ότι η απώλεια της ικανότητας του εκλέγεσθαι, εφόσον επέλθει κατά τη διάρκεια της θητείας του μέλους του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, συνεπάγεται τη λήξη της θητείας αυτής και ότι η διαπίστωση της απώλειας αυτής γίνεται με διοικητική απόφαση.

15. Το άρθρο 25 του νόμου του 1977 ορίζει τα εξής:

«Σχετικά με την εκλογή των [μελών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου] επιτρέπεται να υποβληθεί, εντός δέκα ημερών από της ανακηρύξεως των εκλογικών αποτελεσμάτων και για οποιοδήποτε ζήτημα που αφορά την εφαρμογή του παρόντος νόμου, ένσταση από οποιονδήποτε εκλογέα ενώπιον του Conseil d'État. Την απόφαση λαμβάνει η Ολομέλεια.

Η ένσταση δεν έχει ανασταλτικό αποτέλεσμα.»

II — Πραγματικά περιστατικά

16. Ο αναιρεσείων εξελέγη βουλευτής του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου στις 13 Ιουνίου 1999.

17. Με απόφαση της 23ης Νοεμβρίου 1999, το γαλλικό Cour de cassation (ποινικό τμήμα) απέρριψε αίτηση αναιρέσεως του προσφεύγοντος κατά της αποφάσεως του cour d'appel de Versailles της 17ης Νοεμβρίου 1998, το οποίο, μεταξύ άλλων, τον είχε κηρύξει ένοχο βιαιοπραγίας κατά προσώπου ασκούντος δημόσια εξουσία κατά την άσκηση των καθηκόντων του, του οποίου η ιδιότητα είναι προφανής ή γνωστή στον δράστη. Για το έγκλημα αυτό, ο αναιρεσείων καταδικάστηκε σε τρεις μήνες φυλάκιση με αναστολή και σε χρηματική ποινή 5 000 γαλλικών φράγκων (FRF). Ως παρεπόμενη ποινή, του επιβλήθηκε η στέρηση των πολιτικών του δικαιωμάτων, όσον αφορά την εκλογιμότητα, επί ένα έτος.

18. Κατόπιν της ποινικής αυτής καταδίκης και βάσει του άρθρου 5, δεύτερο εδάφιο, του νόμου του 1977, ο Πρωθυπουργός της Γαλλίας διαπίστωσε, με απόφαση της 31ης Μαρτίου 2000, ότι «η απώλεια από τον Jean-Marie Le Pen του δικαιώματος του εκλέγεσθαι συνεπάγεται τη λήξη της θητείας του ως βουλευτή στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο».

19. Η απόφαση αυτή κοινοποιήθηκε στον αναιρεσείοντα με την από 5 Απριλίου 2000 επιστολή του Γενικού Γραμματέα του γαλλικού Υπουργείου Εξωτερικών. Με την επιστολή αυτή διευκρινιζόταν ότι ο προσφεύγων μπορούσε να προσβάλει την εν λόγω απόφαση ενώπιον του γαλλικού Conseil d'État εντός δύο μηνών από την κοινοποίησή της.

5 — JORF (Εφημερίδα της Κυβερνήσεως της Γαλλικής Δημοκρατίας) της 8ης Ιουλίου 1977, σ. 3579.

20. Τα πρακτικά της Ολομέλειας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου της 3ης Μαΐου 2000, όσον αφορά το θέμα «Έκπτωση του [αναιρεσείοντος] από το βουλευτικό αξίωμα», έχουν ως εξής:

«Η Πρόεδρος [του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου] ανακοινώνει ότι στις 26 Απριλίου 2000 έλαβε από τις γαλλικές αρχές επιστολή της 20ής Απριλίου 2000, υπογραμμένη από τον κ. Védrine, Υπουργό Εξωτερικών, και τον κ. Moscovici, Αναπληρωτή Υπουργό Ευρωπαϊκών Υποθέσεων, στην οποία είχε επισυναφθεί ο φάκελος για την έκπτωση του [αναιρεσείοντος] από το βουλευτικό αξίωμα. Η Πρόεδρος δήλωσε ότι θα υποβάλει τον φάκελο, βάσει του άρθρου 7, παράγραφος 4, δεύτερο εδάφιο, του κανονισμού, στη νομική επιτροπή [...]».

21. Η επιτροπή νομικών θεμάτων και εσωτερικής αγοράς (στο εξής: νομική επιτροπή) προέβη, κεκλεισμένων των θυρών, στον έλεγχο της εντολής του αναιρεσείοντος κατά τις συνεδριάσεις της 4ης, της 15ης και της 16ης Μαΐου 2000.

22. Κατά τη συνεδρίαση της Ολομέλειας στις 18 Μαΐου 2000, η Πρόεδρος του Κοινοβουλίου, αφού υπενθύμισε ότι είχε ζητήσει τη γνώμη της νομικής επιτροπής επί της ανακοινώσεως των γαλλικών αρχών σχετικά με την έκπτωση από το βουλευτικό αξίωμα του αναιρεσείοντος, ανέγνωσε την από 17 Μαΐου 2000 επιστολή της προέδρου της εν λόγω επιτροπής, που είχε ως εξής:

«Κυρία Πρόεδρε,

Κατά τη συνεδρίαση της 16ης Μαΐου 2000, η επιτροπή νομικών θεμάτων και εσωτερικής αγοράς συνέχισε την εξέταση της καταστάσεως του Jean-Marie Le Pen. Η επιτροπή έλαβε υπόψη της ότι η απόφαση του Πρωθυπουργού της Γαλλικής Δημοκρατίας, που κοινοποιήθηκε στον Jean-Marie Le Pen στις 5 Απριλίου 2000 και δημοσιεύθηκε στην *Journal officiel de la République française* στις 22 Απριλίου 2000, έχει καταστεί εκτελεστή. Εντούτοις, η επιτροπή επισήμανε ότι, όπως αναφέρεται στην επιστολή με την οποία κοινοποιείται η απόφαση στον ενδιαφερόμενο, ο ενδιαφερόμενος μπορεί να υποβάλει ενώπιον του γαλλικού Conseil d'État αίτηση ακυρώσεως, ταυτόχρονα με την οποία είναι δυνατό να υποβληθεί και αίτηση αναστολής εκτελέσεως της αποφάσεως.

Λόγω της χθεσινής αποφάσεως να μη συστήσουμε επί του παρόντος να λάβει το Κοινοβούλιο επισήμως [υπόψη] την απόφαση που ενδιαφέρει τον Jean-Marie Le Pen, η επιτροπή εξέτασε τις πιθανές ενέργειες που θα μπορούσαν να γίνουν. Προς στήριξη της αποφάσεως αυτής, προβλήθηκε ως προηγούμενο η περίπτωση του B. Tapie, πράγμα που συνεπάγεται ότι το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο δεν πρέπει να λάβει επισήμως γνώση της αποφάσεως περί εκπτώσεως από το βουλευτικό αξίωμα παρά μόνον κατά τη λήξη της προθεσμίας για την υποβολή αιτήσεως ακυρώσεως ενώπιον του Conseil d'État ή, ενδεχομένως, μετά την έκδοση αποφάσεως από το δικαστήριο αυτό.»

23. Ακολούθως, η Πρόεδρος του Κοινοβουλίου δήλωσε ότι είχε την πρόθεση να ακολουθήσει τη «γνώμη της νομικής επιτροπής».

24. Στις 5 Ιουνίου 2000 ο αναιρεσείων υπέβαλε ενώπιον του γαλλικού Conseil d'État αίτηση ακυρώσεως της αποφάσεως της 31ης Μαρτίου 2000.

25. Με επιστολή της 9ης Ιουνίου 2000 προς τους κκ. Védrine και Moscovici η Πρόεδρος του Κοινοβουλίου δήλωσε:

«Κατόπιν γνωμοδοτήσεως της επιτροπής νομικών θεμάτων και εσωτερικής αγοράς [του Κοινοβουλίου], θεωρώ ότι ενδείκνυται, λόγω του μη αναστρέψιμου χαρακτήρα της εκπτώσεως από το βουλευτικό αξίωμα, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο να λάβει επισήμως [υπόψη] την απόφαση [της 31ης Μαρτίου 2000] μόνο μετά τη λήξη της προθεσμίας προς υποβολή αιτήσεως ακυρώσεως ενώπιον του Conseil d'État ή, ενδεχομένως, μετά την έκδοση αποφάσεώς του.»

26. Με επιστολή της 13ης Ιουνίου 2000, ο P. Moscovici ενημέρωσε την Πρόεδρο του Κοινοβουλίου ότι η Γαλλική Κυβέρνηση διαφωνούσε ριζικά με τη θέση που έλαβε το κοινοτικό αυτό όργανο κατά τη συνεδρίαση της 18ης Μαΐου 2000, δηλαδή με την άρνησή του να λάβει γνώση της εκπτώσεως του αναιρεσείοντος από το βουλευτικό αξίωμα, η οποία επήλθε με την απόφαση της 31ης Μαρτίου 2000. Ο P. Moscovici επισήμανε ότι η θέση αυτή του Κοινοβουλίου παραβίαζε το άρθρο 12, παράγραφος 2, της Πράξης του 1976 και ότι ο προβαλλόμενος λόγος δεν μπορούσε να δικαιολογήσει την παραβίαση αυτή. Κατόπιν αυτού, κάλεσε το Κοινοβούλιο να λάβει γνώση της εν λόγω εκπτώσεως «το συντομότερο δυνατό».

27. Η Πρόεδρος του Κοινοβουλίου απάντησε με επιστολή της 16ης Ιουνίου 2000 ότι το Κοινοβούλιο «θα ελάμβανε [υπόψη] την έκπτωση του Jean-Marie Le Pen από το βουλευτικό αξίωμα μόλις [η απόφαση της 31ης Μαρτίου 2000] καθίστατο απρόσβλητη», πράγμα που δεν συνέβαινε ακόμη, αφού είχε υποβληθεί αίτηση ακυρώσεως ενώπιον του γαλλικού Conseil d'État. Η Πρόεδρος του Κοινοβουλίου δικαιολόγησε τη θέση αυτή παραπέμποντας στο προηγούμενο του B. Tapie και στην απαίτηση για την ύπαρξη ασφάλειας δικαίου.

28. Με απόφαση της 6ης Οκτωβρίου 2000, το Conseil d'État απέρριψε την αίτηση ακυρώσεως του αναιρεσείοντος.

29. Στις 17 Οκτωβρίου 2000 η Μόνιμη Αντιπροσωπεία της Γαλλικής Δημοκρατίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση διαβίβασε στην Πρόεδρο του Κοινοβουλίου επιστολή των κκ. Védrine και Moscovici με ημερομηνία 12 Οκτωβρίου 2000. Οι δύο υπουργοί τόνισαν το γεγονός ότι η Γαλλική Κυβέρνηση είχε ανέκαθεν «διαφωνήσει εντόνως» με τη θέση του Κοινοβουλίου να αναμείνει την απόφαση του γαλλικού Conseil d'État επί της αιτήσεως ακυρώσεως του αναιρεσείοντος κατά της αποφάσεως της 31ης Μαρτίου 2000, θέση που κατά την άποψή της παραβίαζε «το γράμμα και το πνεύμα της Πράξης του 1976». Αφού επισήμαναν ότι το Conseil d'État είχε απορρίψει την αίτηση του αναιρεσείοντος, δήλωσαν τα εξής:

«Αναμένουμε επομένως από το Κοινοβούλιο να συμμορφωθεί με το κοινοτικό δίκαιο και να λάβει υπόψη, κατόπιν ψηφοφορίας και το ταχύτερο δυνατόν, την έκπτωση του Jean-Marie Le Pen από το βουλευτικό αξίωμα. Σε αντίθετη περίπτωση, επιφυλασσόμαστε του δικαιώματος να συναγάγουμε όλες τις αναγκαίες νομικές συνέπειες.»

30. Σύμφωνα με τα πρακτικά των συζητήσεων της συνεδριάσεως αυτής της 23ης Οκτωβρίου 2000, η Πρόεδρος του Κοινοβουλίου προέβη, όσον αφορά το σημείο της ημερήσιας διάταξης «Ανακοινώσεις της Προέδρου», στην ακόλουθη δήλωση:

«Σας γνωρίζω ότι στις 19 Οκτωβρίου 2000 έλαβα από τις αρμόδιες αρχές της Γαλλικής Δημοκρατίας την επίσημη κοινοποίηση της από 6 Οκτωβρίου 2000 αποφάσεως του Conseil d'État η οποία απορρίπτει την αίτηση ακυρώσεως του Jean-Marie Le Pen κατά της αποφάσεως του Πρωθυπουργού της Γαλλίας της 31ης Μαρτίου 2000, αντικείμενο της οποίας ήταν η λήξη της θητείας του Jean-Marie Le Pen ως βουλευτή στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο.

Σας ενημερώνω ότι, στη συνέχεια, έλαβα αντίγραφο της αιτήσεως χάριτος που υπέβαλαν οι κκ. Charles de Gaulle, Carl Lang, Jean-Claude Martinez και Bruno Gollnisch υπέρ του Jean-Marie Le Pen στον Jacques Chirac, Πρόεδρο της Δημοκρατίας.»

31. Στη συνέχεια, η Πρόεδρος του Κοινοβουλίου έδωσε τον λόγο στην πρόεδρο της νομικής επιτροπής, η οποία δήλωσε τα εξής:

«Κυρία Πρόεδρε, η επιτροπή νομικών θεμάτων και εσωτερικής αγοράς, αφού συσκέφθηκε στις 15 και 16 Μαΐου τρέχοντος έτους, αποφάσισε να συστήσει να ανασταλεί η ανακοίνωση ενώπιον της Ολομέλειας της διαπιστώσεως του Κοινοβουλίου σχετικά με την έκπτωση από το βουλευτικό αξίωμα του Jean-Marie Le Pen. Τονίζω ότι η νομική επιτροπή συνέστησε να ανασταλεί η ανακοίνωση αυτή μέχρι τη λήξη της προθεσμίας που διέθετε ο Jean-Marie Le Pen για την υποβολή αιτήσεως ακυρώσεως ενώπιον του γαλλικού Conseil d'État ή μέχρις ότου το Conseil d'État εκδώσει απόφαση. Παραθέτω στο σημείο αυτό το κείμενο της επιστολής της 17ης Μαΐου που αναγνώσατε εσείς η ίδια, κυρία Πρόεδρε, ενώπιον της Συνελεύσεως.

Το Conseil d'État —όπως είπατε— απέρριψε την εν λόγω αίτηση ακυρώσεως και μας ενημέρωσε δεόντως σχετικά με την απόρριψη αυτή. Συνεπώς, δεν συντρέχει πλέον λόγος αναβολής της ανακοινώσεως αυτής ενώπιον της Συνελεύσεως, η οποία είναι υποχρεωτική σύμφωνα με το πρωτογενές δίκαιο, και συγκεκριμένα σύμφωνα με το άρθρο 12, παράγραφος 2, της [Πράξης του 1976].

Η αίτηση χάριτος που αναφέρατε, κυρία Πρόεδρε, δεν μεταβάλλει την κατάσταση αυτή, διότι ουδόλως αποτελεί ένδικο βοήθημα. Όπως φαίνεται από το όνομά της, η απονομή χάριτος αποτελεί άσκηση προνομίας του αρχηγού του κράτους που δεν αφορά την απόφαση της Γαλλικής Κυβερνήσεως, η οποία, σύμφωνα με τη σύσταση της νομικής επιτροπής, πρέπει να ανακοινωθεί ενώπιον της Ολομέλειας.»

32. Ακολούθως, η Πρόεδρος του Κοινοβουλίου δήλωσε τα εξής:

«Συνεπώς, σύμφωνα με το άρθρο 12, παράγραφος 2, της [Πράξης του 1976], το

Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο λαμβάνει [υπόψη] την [κοινοποίηση] της Γαλλικής Κυβερνήσεως για τη διαπίστωση της εκπτώσεως του Jean-Marie Le Pen από το βουλευτικό αξίωμα.»

33. Ως εκ τούτου, η Πρόεδρος του Κοινοβουλίου κάλεσε τον αναιρεσείοντα να εγκαταλείψει την αίθουσα του Κοινοβουλίου και διέκοψε τη συνεδρίαση προκειμένου να διευκολύνει την αποχώρησή του.

III — Η διαδικασία ενώπιον του Πρωτοδικείου

34. Με δικόγραφο που κατέθεσε στη Γραμματεία του Πρωτοδικείου στις 21 Νοεμβρίου 2000, ο Jean-Marie Le Pen άσκησε προσφυγή, με την οποία ζήτησε την ακύρωση της προσβαλλόμενης πράξης.

35. Με χωριστό δικόγραφο, που κατέθεσε την ίδια ημέρα στη Γραμματεία του Πρωτοδικείου, ο Jean-Marie Le Pen υπέβαλε αίτηση λήψης ασφαλιστικών μέτρων, με σκοπό την αναστολή εκτέλεσης της προσβαλλόμενης πράξης.

36. Απαντώντας σε ερώτηση που έθεσε στο Κοινοβούλιο ο Πρόεδρος του Πρωτοδικείου κατά τη συνεδρίαση της 15ης Δεκεμβρίου 2000, ο γενικός διευθυντής της γενικής διευθύνσεως οικονομικών υπηρεσιών και δημοσιονομικού ελέγχου του Κοινοβουλίου βεβαίωσε, μεταξύ άλλων, με πιστοποιητικό της 18ης Δεκεμβρίου 2000, ότι ο προσφεύγων και νυν αναιρεσείων (στο εξής: αναιρεσείων) είχε «λάβει τις αποζημιώσεις για έξοδα μετακινήσεως και διαμονής καθώς και όλες τις άλλες προβλεπόμενες αποζημιώσεις [...] έως το τέλος της θητείας του».

37. Οι γαλλικές αρχές, με επιστολή της 5ης Ιανουαρίου 2001, απαντώντας επίσης σε σχετική ερώτηση του Προέδρου του Πρωτοδικείου κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, επιβεβαίωσαν ότι είχαν εξακολουθήσει να καταβάλλουν στον αναιρεσείοντα τη βουλευτική αποζημίωση έως τις 24 Οκτωβρίου 2000.

38. Με διάταξη της 26ης Ιανουαρίου 2001, ο Πρόεδρος του Πρωτοδικείου διέταξε την αναστολή της εκτελέσεως «της αποφάσεως που ελήφθη υπό τη μορφή δηλώσεως της Προέδρου του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου της 23ης Οκτωβρίου 2000, στο μέτρο που η δήλωση αυτή αποτελεί απόφαση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου με την οποία αυτό έλαβε γνώση της εκπτώσεως του [αναιρεσείοντος] από το αξίωμα του βουλευτή του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου» [6].

IV — Η απόφαση του Πρωτοδικείου

39. Το Κοινοβούλιο, υπέρ του οποίου παρενέβη η Γαλλική Κυβέρνηση, πρότεινε ένσταση απαραδέκτου της προσφυγής, επι-

6 — T-353/00 R, Le Pen κατά Κοινοβουλίου (Συλλογή 2001, σ. II-125).

καλούμενο δύο λόγους, και συγκεκριμένα αφενός ότι δεν υπάρχει «κοινοτική αρμοδιότητα, όσον αφορά τις προϋποθέσεις ασυμβιβάστου και τα κωλύματα των βουλευτών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, οι οποίες απορρέουν από το εθνικό δίκαιο», και αφετέρου ότι δεν υφίσταται πράξη υποκείμενη σε προσφυγή κατά το άρθρο 230 ΕΚ.

40. Όσον αφορά το δεύτερο επιχείρημα, το Πρωτοδικείο δέχτηκε τα εξής:

«77 Υπενθυμίζεται ότι, κατά πάγια νομολογία, συνιστούν πράξεις δυνάμενες να αποτελέσουν αντικείμενο προσφυγής ακυρώσεως, υπό την έννοια του άρθρου 230 ΕΚ, μόνο τα μέτρα των οποίων τα έννομα αποτελέσματα είναι δεσμευτικά και ικανά να θίξουν τα συμφέροντα του προσφεύγοντος, μεταβάλλοντας σαφώς τη νομική του κατάσταση (απόφαση του Δικαστηρίου της 11ης Νοεμβρίου 1981, 60/81, IBM κατά Επιτροπής, Συλλογή 1981, σ. 2639, σκέψη 9, και απόφαση του Πρωτοδικείου της 4ης Μαρτίου 1999, T-87/96, Assicurazioni Generali και Unicredito κατά Επιτροπής, Συλλογή 1999, σ. II-203, σκέψη 37). Επομένως, μπορούν να αποτελέσουν αντικείμενο προσφυγής ακυρώσεως όλες οι πράξεις των θεσμικών οργάνων, ανεξαρτήτως της φύσεως ή της μορφής τους, οι οποίες αποσκοπούν στην παραγωγή εννόμων αποτελεσμάτων (απόφαση του Δικαστηρίου της 31ης Μαρτίου 1971, 22/70, Επιτροπή κατά Συμβουλίου, Συλλογή τόμος 1969-1971, σ. 263, σκέψη 42).

78 Εν προκειμένω, η προσβαλλόμενη πράξη είναι η δήλωση στην οποία προέβη η Πρόεδρος του Κοινοβουλίου κατά τη συνεδρίαση της Ολομέλειας στις 23 Οκτωβρίου 2000 και κατά την οποία "[...] σύμφωνα με το άρθρο 12, παράγραφος 2, της [Πράξης του 1976], το [...] Κοινοβούλιο λαμβάνει [υπόψη] τη γνωστοποίηση της Γαλλικής Κυβερνήσεως με την οποία διαπιστώνεται η έκπτωση του [αναιρεσείοντος] από το βουλευτικό αξίωμα."

79 Κατά συνέπεια, πρέπει να εξεταστεί αν η δήλωση αυτή παρήγαγε δεσμευτικά έννομα αποτελέσματα, ικανά να θίξουν τα συμφέροντα του [αναιρεσείοντος], μεταβάλλοντας σαφώς τη νομική του κατάσταση.

80 Συναφώς πρέπει να υπενθυμιστεί το νομικό πλαίσιο στο οποίο εντάσσεται η δήλωση αυτή.

81 Δεν αμφισβητείται ότι κατά τον κρίσιμο χρόνο δεν είχε θεσπιστεί καμία ενιαία εκλογική διαδικασία για την εκλογή των μελών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου.

82 Κατά συνέπεια, σύμφωνα με το άρθρο 7, παράγραφος 2, της Πράξης του 1976, η εκλογική διαδικασία για την εκλογή αυτή εξακολουθούσε να ρυθμίζεται, σε κάθε κράτος μέλος, από τις διατάξεις του εθνικού δικαίου.

83 Από το γράμμα του άρθρου 12, παράγραφος 2, πρώτο εδάφιο, της Πράξης του 1976 προκύπτει, μεταξύ άλλων, ότι η εφαρμογή "των ισχυουσών εθνικών διατάξεων κράτους μέλους" μπορούσε να έχει ως αποτέλεσμα να κενωθεί έδρα μέλους του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου.

84 Η Γαλλία, κατ' εφαρμογή της Πράξης του 1976, εξέδωσε, μεταξύ άλλων, τον νόμο του 1977. Το άρθρο 2 του νόμου αυτού προβλέπει ότι οι εκλογές για την ανάδειξη των μελών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου διέπονται από τον "τίτλο Ι του βιβλίου Ι του εκλογικού κώδικα και τις διατάξεις των επόμενων κεφαλαίων". Το άρθρο 5 του ίδιου νόμου, που ανήκει στο κεφάλαιο ΙΙΙ: "Προϋποθέσεις εκλογιμότητας, κωλύματα και ασυμβίβαστα", ορίζει, μεταξύ άλλων, ότι "τα άρθρα LO 127 έως LO 130-1 του εκλογικού κώδικα εφαρμόζονται στην ανάδειξη [των μελών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου]", ότι "η απώλεια της ικανότητας του εκλέγεσθαι, εφόσον επέλθει κατά τη διάρκεια της βουλευτικής θητείας, συνεπάγεται τη λήξη της" και ότι "η διαπίστωσή της γίνεται με διοικητική απόφαση".

85 Το άρθρο 12, παράγραφος 2, της Πράξης του 1976 κάνει διάκριση μεταξύ δύο κατηγοριών περιπτώσεων κενώσεως βουλευτικής έδρας στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο.

86 Η πρώτη κατηγορία ρυθμίζεται από το πρώτο εδάφιο της εν λόγω διατάξεως και περιλαμβάνει τις περιπτώσεις στις οποίες η χηρεία της έδρας οφείλεται στην "εφαρμογή της εθνικής νομοθεσίας". Η δεύτερη κατηγορία, η οποία προβλέπεται στο δεύτερο εδάφιο, αφορά "όλες τις άλλες περιπτώσεις".

87 Συναφώς επιβάλλεται να τονιστεί ότι, αντίθετα από ό,τι ισχυρίζεται ο [αναιρεσείων], η πρώτη κατηγορία δεν περιλαμβάνει μόνο τις περιπτώσεις ασυμβίβαστου στις οποίες αναφέρεται το άρθρο 6 της Πράξης του 1976, αλλά και τα διάφορα κωλύματα. Το άρθρο 6, παράγραφος 3, της Πράξης του 1976 προβλέπει βέβαια ότι τα μέλη του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου επί των οποίων εφαρμόζονται "οι διατάξεις των παραγράφων 1 και 2 αντικαθίστανται σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 12". Από την παραπομπή αυτή όμως στο άρθρο 12 δεν μπορεί να συναχθεί ότι το άρθρο αυτό αφορά μόνο τα ασυμβίβαστα που προβλέπονται στο άρθρο 6, παράγραφοι 1 και 2. Επιβάλλεται εξάλλου η διαπίστωση ότι το εν λόγω άρθρο 12 δεν χρησιμοποιεί σε κανένα σημείο την έννοια "ασυμβίβαστο", αλλά χρησιμοποιεί την πολύ ευρύτερη έννοια "κενή έδρα".

88 Στην πρώτη κατηγορία των περιπτώσεων που προβλέπει το άρθρο 12, παράγραφος 2, της Πράξης του 1976 το Κοινοβούλιο απλώς "λαμβάνει υπόψη" την κένωση της έδρας του ενδιαφερόμενου. Στη δεύτερη κατηγορία περιπτώσεων, στην οποία ανήκει π.χ. η παραίτηση μέλους του, το Κοινοβούλιο "διαπιστώνει ότι η έδρα κατέστη κενή και πληροφορεί σχετικώς το κράτος μέλος".

89 Εν προκειμένω, δεδομένου ότι η προσβαλλόμενη πράξη εκδόθηκε κατ' εφαρμογή του άρθρου 12, παράγραφος 2, πρώτο εδάφιο, της Πράξης του 1976, πρέπει να προσδιοριστεί το περιεχόμενο της πράξης που συνίσταται στο ότι το Κοινοβούλιο "λαμβάνει υπόψη" ένα γεγονός, όπως ορίζει η διάταξη αυτή.

90 Συναφώς επισημαίνεται ότι το Κοινοβούλιο "λαμβάνει υπόψη" όχι την έκπτωση του ενδιαφερόμενου από το βουλευτικό αξίωμα, αλλά απλώς το γεγονός ότι η έδρα του έχει κενωθεί κατόπιν της εφαρμογής εθνικών διατάξεων. Με άλλα λόγια, ο ρόλος του Κοινοβουλίου δεν συνίσταται στην "υλοποίηση" της εκπτώσεως, όπως ισχυρίζεται ο [αναιρεσείων], αλλά στο ότι απλώς λαμβάνει υπόψη τη διαπίστωση των εθνικών αρχών περί κενώσεως της έδρας, δηλαδή μια προϋφιστάμενη νομική κατάσταση που οφείλεται αποκλειστικά στην απόφαση των αρχών αυτών.

91 Οι ελεγκτικές εξουσίες του Κοινοβουλίου είναι συναφώς πολύ περιορισμένες. Οι εξουσίες αυτές συνίστανται ουσιαστικά μόνο στην εξακρίβωση του αντικειμενικού γεγονότος της κενώσεως της έδρας του ενδιαφερόμενου. Αντίθετα από ό,τι ισχυρίζεται ο [αναιρεσείων], το Κοινοβούλιο δεν οφείλει π.χ. να εξακριβώνει την τήρηση της διαδικασίας που προβλέπει το εφαρμοστέο εθνικό δίκαιο ή τον σεβασμό των θεμελιωδών δικαιωμάτων του ενδιαφερόμενου. Την εξουσία αυτή έχουν μόνο τα αρμόδια εθνικά δικαστήρια ή, ενδεχομένως, το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου. Εξάλλου, πρέπει να υπομνηστεί συναφώς ότι εν προκειμένω ο [αναιρεσείων] ζήτησε μάλιστα την παροχή έννομης προστασίας τόσο από το γαλλικό Conseil d'État όσο και από το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου. Επιβάλλεται επίσης η παρατήρηση ότι το ίδιο το Κοινοβούλιο ουδέποτε ισχυρίστηκε, είτε με τα δικόγραφά του είτε κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, ότι έχει τόσο εκτεταμένες εξουσίες ελέγχου όσο υποστηρίζει ο [αναιρεσείων].

92 Επιβάλλεται να προστεθεί ότι, αν γινόταν δεκτό ότι το Κοινοβούλιο έχει τόσο ευρείες εξουσίες ελέγχου στο πλαίσιο του άρθρου 12, παράγραφος 2, πρώτο εδάφιο, της Πράξης του 1976, η συνέπεια θα ήταν να παρασχεθεί στο όργανο αυτό η δυνατότητα να θέτει εν αμφιβόλω το νομότυπο της εκπτώσεως από το βουλευτικό αξίωμα, την οποία έχουν αποφασίσει οι εθνικές αρχές, και να αρνείται να λάβει υπόψη τη χηρεία της έδρας, εφόσον κρίνει ότι υπάρχει παρατυπία. Μόνο όμως το άρθρο 8, παράγραφος 9, του κανονισμού προβλέπει τη δυνατότητα του Κοινοβουλίου να αρνείται να διαπιστώσει τη χηρεία της έδρας, και μάλιστα μόνο στην περίπτωση που καλείται να "διαπιστώσει" τη χηρεία και υπάρχει "συγκεκριμένη ανακρίβεια" ή "έλλειψη συναινέσεως". Θα ήταν παράδοξο να διαθέτει το Κοινοβούλιο ευρύτερα περιθώρια εκτιμήσεως στην περίπτωση που καλείται απλώς να λάβει υπόψη τη χηρεία έδρας που έχουν διαπιστώσει οι εθνικές αρχές από ό,τι στην περίπτωση που καλείται να διαπιστώσει το ίδιο τη χηρεία αυτή.

93 Τα συμπεράσματα αυτά δεν αντιφάσκουν προς το γράμμα του άρθρου 7, παράγραφος 4, δεύτερο εδάφιο, του

κανονισμού. Όπως ορθά τονίζουν το Κοινοβούλιο και η Γαλλική Δημοκρατία, η διάταξη αυτή έχει εφαρμογή "πριν από την έκπτωση" και, συνεπώς, πριν από την κένωση της έδρας. Η διάταξη αυτή προβλέπει ότι ο Πρόεδρος του Κοινοβουλίου, "στην περίπτωση κατά την οποία οι αρμόδιες αρχές των κρατών μελών κινούν κατά [μέλους του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου] διαδικασία που μπορεί να οδηγήσει στην κήρυξη της έκπτωσής του", παραπέμπει το ζήτημα στην αρμόδια επιτροπή. Όταν η διαδικασία αυτή έχει περατωθεί και η χηρεία της έδρας του ενδιαφερόμενου έχει διαπιστωθεί από τις αρμόδιες εθνικές αρχές, το Κοινοβούλιο δεν μπορεί παρά μόνο να λάβει υπόψη τη χηρεία αυτή σύμφωνα με τα προβλεπόμενα από το άρθρο 12, παράγραφος 2, πρώτο εδάφιο, της Πράξης του 1976. Εν πάση περιπτώσει, σύμφωνα με την αρχή περί ιεραρχήσεως της τυπικής ισχύος των κανόνων δικαίου, οι διατάξεις κανονισμού δεν μπορούν να επιτρέπουν την παρέκκλιση από τις διατάξεις της Πράξης του 1976 και να απονέμουν στο Κοινοβούλιο ευρύτερες αρμοδιότητες από αυτές που του έχουν απονεμηθεί με την εν λόγω Πράξη.

94 Η ορθότητα των ανωτέρω συμπερασμάτων δεν αναιρείται ούτε από το γεγονός ότι μέχρι τις 23 Οκτωβρίου 2000 ο [αναιρεσείων] εξακολούθησε να μετέχει στις εργασίες του Κοινοβουλίου και να λαμβάνει τις καταβαλλόμενες από το Κοινοβούλιο αποζημιώσεις ή ότι μέχρι τις 24 Οκτωβρίου 2000 οι γαλλικές αρχές του κατέβαλλαν τη βουλευτική αποζημίωση. Συγκεκριμένα, οι διάδικοι συμφωνούν ότι η απόφαση της 31ης Μαρτίου 2000 ήταν εκτελεστή. Το γεγονός ότι το Κοινοβούλιο δεν έλαβε υπόψη την απόφαση αυτή μόλις του κοινοποιήθηκε από τις γαλλικές αρχές, αλλά αργότερα, και το γεγονός ότι συνήγαγε ορισμένες πρακτικές συνέπειες σε σχέση με τον [αναιρεσείοντα] δεν αναιρούν τα έννομα αποτελέσματα που παρήγαγε η κοινοποίηση αυτή κατ' εφαρμογή του άρθρου 12, παράγραφος 2, της Πράξης του 1976.

95 Όσον αφορά τα επιχειρήματα του [αναιρεσείοντος] ότι, πρώτον, το άρθρο 5 του νόμου του 1977 θίγει την ανεξαρτησία του Κοινοβουλίου και αποτελεί ανεπίτρεπτη ανάμιξη στη λειτουργία του και, δεύτερον, ότι υφίσταται μια γενική αρχή του δικαίου, κατά την οποία "η έκπτωση από το βουλευτικό αξίωμα πρέπει να αποφασίζεται από το οικείο κοινοβουλευτικό σώμα", διαπιστώνεται ότι δεν είναι βάσιμα. Συγκεκριμένα, όπως εκτέθηκε ήδη στη σκέψη 83 της παρούσας, από το άρθρο 12, παράγραφος 2, πρώτο εδάφιο, της Πράξης του 1976 προκύπτει σαφώς ότι "η εφαρμογή των ισχυουσών εθνικών διατάξεων κράτους μέλους" μπορεί να έχει ως αποτέλεσμα να κενωθεί έδρα μέλους του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου. Δεδομένου ότι κατά τον κρίσιμο χρόνο δεν είχε θεσπιστεί καμία ενιαία εκλογική διαδικασία, εφαρμόζονταν πλήρως η διάταξη αυτή και, συνακόλουθα, ο νόμος του 1977. Ανεξάρτητα από την ενδεχόμενη εξέλιξη των εξουσιών του Κοινοβουλίου, η απονομή νέων εξουσιών δεν μπορεί να έχει ως αποτέλεσμα τη μη εφαρμογή διατάξεων του πρωτογενούς δικαίου, άρα και της Πράξης του 1976, αν οι διατάξεις αυτές δεν έχουν καταργηθεί ρητά από νομοθετικό κείμενο της ίδιας τυπικής ισχύος.

96 Για τους ίδιους λόγους είναι αλυσιτελές το επιχείρημα του [αναιρεσείοντος] που

στηρίζεται στην υπεροχή του κοινοτικού δικαίου. Εν προκειμένω δηλαδή δεν υπάρχει ούτε αντίφαση ούτε σύγκρουση του εθνικού δικαίου προς το κοινοτικό.

97 Από το σύνολο των ανωτέρω σκέψεων προκύπτει ότι το μέτρο που παρήγαγε εν προκειμένω δεσμευτικά έννομα αποτελέσματα που θα μπορούσαν να θίξουν τα συμφέροντα του [αναιρεσείοντος] είναι η απόφαση της 31ης Μαρτίου 2000. Η προσβαλλόμενη πράξη δεν αποσκοπούσε στην παραγωγή αυτοτελών εννόμων αποτελεσμάτων που να διαφέρουν από τα αποτελέσματα της εν λόγω αποφάσεως.

98 Το συμπέρασμα συνεπώς είναι ότι κατά της προσβαλλόμενης πράξης δεν είναι δυνατή η άσκηση προσφυγής περί ακυρώσεως κατά το άρθρο 230 ΕΚ. Επομένως, η παρούσα προσφυγή πρέπει να απορριφθεί ως απαράδεκτη, χωρίς να χρειάζεται να εξεταστούν οι λοιποί ισχυρισμοί και τα λοιπά επιχειρήματα που προβλήθηκαν σχετικά με το ζήτημα του παραδεκτού.»

V — Η αναίρεση

41. Ο αναιρεσείων βάλλει, με την αίτηση αναίρεσης, κατά του τμήματος της απόφασης του Πρωτοδικείου με το οποίο γίνεται δεκτό ότι κατά της προσβαλλόμενης πράξης δεν ήταν δυνατή η άσκηση προσφυγής ακυρώσεως, και κυρίως ότι τα έννομα αποτελέσματά της δεν ήταν αυτοτελή έναντι των αποτελεσμάτων της απόφασης της 31 Μαρτίου 2000.

42. Στο πλαίσιο της αναίρεσης ο αναιρεσείων υπέβαλε επίσης στο Δικαστήριο αίτηση για την αναστολή της εκτέλεσης της προσβαλλόμενης πράξης. Η αίτηση ασφαλιστικών μέτρων απορρίφθηκε από τον Πρόεδρο [7].

43. Το Κοινοβούλιο ισχυρίζεται ότι η αναίρεση είναι σε μεγάλο βαθμό απαράδεκτη: οι περισσότεροι από τους ισχυρισμούς του αναιρεσείοντος αποτελούν απλώς επανάληψη των ισχυρισμών που είχε προβάλει ήδη ενώπιον του Πρωτοδικείου, ενώ παράλληλα δεν προσδιορίζονται τα νομικά σφάλματα που ενέχει η απόφαση του Πρωτοδικείου. Η αίτηση αναίρεσης ούτε προσδιορίζει τα κεφάλαια της απόφασης αυτής κατά των οποίων βάλλει ούτε περιέχει νομικά επιχειρήματα που να αφορούν ειδικά τις πλημμέλειες της απόφασης αυτής.

44. Δεν βρίσκω το επιχείρημα αυτό πειστικό. Μολονότι αληθεύει ότι η αναίρεση αποτελεί σε μεγάλο βαθμό επανάληψη απλώς των χωρίων του δικογράφου της προσφυγής που ασκήθηκε ενώπιον του Πρωτοδικείου (όπως επισημαίνει το Κοινοβούλιο, τα σημεία 25 έως 35 αποτελούν κατά γράμμα επανάληψη των σημείων 21 έως 31 του δικογράφου της προσφυγής, τα σημεία 39 έως 45 αποτελούν κατά γράμμα επανάληψη των σημείων 32 έως 38 και τα σημεία 46 έως 60 αποτελούν κατά γράμμα επανάληψη των σημείων 82 έως 96), εντούτοις η αίτηση αναίρεσης περιέχει επιπλέον στοιχεία από τα οποία προκύπτουν τα χωρία της απόφασης του Πρωτοδικείου κατά των οποίων βάλλει ο αναιρεσείων (βλ. την παρακάτω συνοπτική παράθεση).

7 — Διάταξη της 31ης Ιουλίου 2003, C-208/03 P-R, Le Pen κατά Κοινοβουλίου (Συλλογή 2003, σ. I-7939).

45. Επομένως, θα εξετάσω στη συνέχεια την ουσία της αναίρεσης, η οποία στηρίζεται κυρίως στον λόγο ότι είναι νομικά εσφαλμένη η απόφαση του Πρωτοδικείου να απορρίψει την προσφυγή ακύρωσης με το σκεπτικό ότι κατά της προσβαλλόμενης πράξης δεν μπορεί να ασκηθεί προσφυγή ακύρωσης κατά το άρθρο 230 ΕΚ.

46. Ειδικότερα, ο αναιρεσείων ισχυρίζεται, πρώτον, ότι υπάρχει αντίφαση μεταξύ των συμπερασμάτων του Πρωτοδικείου ότι αφενός η προσβαλλόμενη πράξη δεν αποσκοπούσε στην παραγωγή αυτοτελών εννόμων αποτελεσμάτων που να διαφέρουν από τα αποτελέσματα της απόφασης της 31ης Μαρτίου 2000 (σκέψη 97 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης) και αφετέρου ότι το Κοινοβούλιο έχει, περιορισμένες έστω, ελεγκτικές εξουσίες (σκέψη 91).

47. Το επιχείρημα αυτό δεν με πείθει.

48. Η σκέψη 91 πρέπει να ερμηνευτεί μέσα στο όλο πλαίσιο στο οποίο εντάσσεται. Με τις σκέψεις 85 έως 88, κατά των οποίων δεν βάλλει εκ πρώτης όψεως ο αναιρεσείων, το Πρωτοδικείο εξέτασε το περιεχόμενο του άρθρου 12, παράγραφος 2, της Πράξης του 1976 και διευκρίνισε ότι το άρθρο αυτό «κάνει διάκριση μεταξύ δύο κατηγοριών περιπτώσεων κενώσεως βουλευτικής έδρας στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο», και συγκεκριμένα μεταξύ των «περιπτώσεων στις οποίες η χηρεία της έδρας οφείλεται στην "εφαρμογή της εθνικής νομοθεσίας"» και «όλων των άλλων περιπτώσεων». Όταν συντρέχει περίπτωση της πρώτης κατηγορίας, η οποία περιλαμβάνει επίσης «τα διάφορα κωλύματα», «το Κοινοβούλιο απλώς "λαμβάνει υπόψη" την κένωση της έδρας του ενδιαφερόμενου. Στη δεύτερη κατηγορία περιπτώσεων, στην οποία ανήκει π.χ. η παραίτηση μέλους του, το Κοινοβούλιο "διαπιστώνει ότι η έδρα κατέστη κενή και πληροφορεί σχετικώς το κράτος μέλος"».

49. Οι επόμενες δύο σκέψεις, οι οποίες παρατέθηκαν παραπάνω, διασαφηνίζουν την έννοια της έκφρασης «λαμβάνει υπόψη».

50. Με τις σκέψεις 91 και 92, οι οποίες παρατέθηκαν παραπάνω, το Πρωτοδικείο αναλύει την έκταση των εξουσιών Κοινοβουλίου στην περίπτωση που το όργανο αυτό λαμβάνει υπόψη δήλωση προερχόμενη από τις εθνικές αρχές.

51. Δεν μπορώ να εντοπίσω στις σκέψεις αυτές κανένα στοιχείο που να αντιφάσκει προς το συμπέρασμα του Πρωτοδικείου ότι η προσβαλλόμενη πράξη δεν προοριζόταν να παραγάγει αυτοτελή έννομα αποτελέσματα. Αντίθετα, οι σκέψεις αυτές οδηγούν ακριβώς στο εν λόγω συμπέρασμα. Όπως προκύπτει από τα χωρία που παρατέθηκαν ανωτέρω, το Πρωτοδικείο καθιστά σαφές ότι i) η έκφραση «λαμβάνει υπόψη» αφορά το γεγονός ότι η κένωση της έδρας αποτελεί απόρροια των εθνικών διατάξεων και ii) το Κοινοβούλιο μπορεί να εξακριβώνει κατά πόσον η έδρα έχει κενωθεί πράγματι, π.χ. εξετάζοντας αν έχουν χρησιμοποιηθεί τα προβλεπόμενα ενδεχομένως μέσα παροχής έννομης προστασίας του εθνικού δικαίου, αλλά πέραν αυτού ουδέν. Από την περιορισμένη αυτή ελεγκτική εξουσία συνάγεται ότι η πράξη με την οποία το Κοινοβούλιο «λαμβάνει υπόψη» δεν έχει αυτοτελή έννομα αποτελέσματα σε σχέση με τις εθνικές διατάξεις κατ' εφαρμογή των οποίων οι εθνικές αρχές πληροφορούν το Κοινοβούλιο

για το γεγονός ότι η έδρα έχει συνεπώς κενωθεί.

52. Δεύτερον, ο αναιρεσείων ισχυρίζεται ότι το Πρωτοδικείο, δεχόμενο ότι η μόνη πράξη που παρήγαγε δεσμευτικά έννομα αποτελέσματα που θα μπορούσαν να θίξουν τα συμφέροντά του ήταν η απόφαση της 31ης Μαρτίου 2000, παραμόρφωσε το περιεχόμενο του άρθρου 12 της Πράξης του 1976 [8]. Ο αναιρεσείων αναφέρει παραδείγματα περιπτώσεων από την κοινοτική νομολογία, όπου ο κοινοτικός δικαστής δέχθηκε ότι ένας κώδικας συμπεριφοράς της Επιτροπής [9], μια ανακοίνωση της Επιτροπής [10] και μια δήλωση εκπροσώπου ενός επιτρόπου [11] αποτελούν πράξεις κατά των οποίων μπορεί να σκηθεί προσφυγή. Ο αναιρεσείων προσθέτει ότι σημασία επίσης έχει η βούληση του συντάκτη της πράξης. Στην προκείμενη περίπτωση η νομική επιτροπή και η Πρόεδρος Κοινοβουλίου θεώρησαν ότι η πράξη με την οποία το Κοινοβούλιο έλαβε υπόψη την έκπτωση του αναιρεσείοντος μετέβαλλε το καθεστώς του. Επομένως, φαινομενικά μόνο ήταν εύλογη η διάκριση μεταξύ εννόμων αποτελεσμάτων και πρακτικών συνεπειών της προσβαλλόμενης πράξης στην οποία προέβη το Πρωτοδικείο, δεχόμενο ότι το γεγονός ότι το Κοινοβούλιο δεν έλαβε υπόψη την απόφαση της 31ης Μαρτίου 2000 μόλις του κοινοποιήθηκε από τις γαλλικές αρχές και το γεγονός ότι συνήγαγε ορισμένες πρακτικές συνέπειες σε σχέση με τον αναιρεσείοντα δεν αναιρούν τα έννομα αποτελέσματα που παρήγαγε η κοινοποίηση αυτή κατ' εφαρμογή του άρθρου 12, παράγραφος 2, της Πράξης του 1976 [12].

53. Ο αναιρεσείων ισχυρίζεται περαιτέρω ότι το Δικαστήριο δεν κάνει, με τη νομολογία του, σαφή διάκριση μεταξύ εννόμων αποτελεσμάτων και πρακτικών συνεπειών και ως παράδειγμα παραπέμπει σε αποφάσεις με τις οποίες έγινε δεκτό ότι έννομο αποτέλεσμα συνιστούν η απλή επιβολή υποχρέωσης σε ένα πρόσωπο [13], η απόφαση έκθεσης ορισμένου προσώπου σε οικονομικό κίνδυνο [14] ή η αίτηση παροχής πληροφοριακών στοιχείων που υποβάλλεται με μορφή απόφασης που εκδίδεται κατά το άρθρο 11, παράγραφος 5, του κανονισμού 17 [15], αφού η επιχείρηση μπορεί να υποχρεωθεί να καταβάλει πρόστιμο, αν δεν παράσχει τα σχετικά στοιχεία [16].

54. Πολλά από τα στοιχεία που παρέθεσα παραπάνω στα σημεία 48 έως 51 έχουν επίσης σημασία σε σχέση με τον δεύτερο λόγο αναίρεσης. Το Πρωτοδικείο, όπως προκύπτει σαφώς από τις σχετικές σκέψεις της απόφασής του, οι οποίες παρατίθενται πλήρως ή συνοπτικώς ανωτέρω, εξηγεί προσεκτικά γιατί κρίνει ότι η προσβαλλόμενη πράξη δεν παράγει δεσμευτικά έννομα αποτελέσματα. Φρονώ ότι η ανάλυση του Πρωτοδικείου είναι ορθή. Το άρθρο 12, παράγραφος 2, της Πράξης του 1976 κάνει ρητή αναφορά στην περίπτωση κατά την οποία η βουλευτική έδρα καθίσταται κενή λόγω «της εφαρμογής των ισχυουσών εθνικών διατάξεων κράτους μέλους». Οι σχετικές εθνικές διατάξεις προβλέπουν, αναφερόμενες ειδικά στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, ότι η απώλεια της ικανότητας του εκλέγεσθαι, εφόσον επέλθει κατά τη διάρκεια της θητείας του ευρωβουλευτή, «συνεπάγεται τη

8 — Βλ. σκέψη 97 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης.

9 — Απόφαση της 13ης Νοεμβρίου 1991, C-303/90, Γαλλία κατά Επιτροπής (Συλλογή 1991, σ. I-5315).

10 — Απόφαση της 16ης Ιουνίου 1993, C-325/91, Γαλλία κατά Επιτροπής (Συλλογή 1993, σ. I-3283).

11 — Απόφαση της 24ης Μαρτίου 1994, T-3/93, Air France κατά Επιτροπής (Συλλογή 1994, σ. II-121).

12 — Βλ. σκέψη 94 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης.

13 — Απόφαση της 17ης Ιουλίου 1959, 32/58 και 33/58, SNUPAT κατά Ανωτάτης Αρχής [Συλλογή 1959 (μόνο σε ξενόγλωσσες εκδόσεις), σ. 127].

14 — Απόφαση της 27ης Φεβρουαρίου 1992, T-19/91, Vichy κατά Επιτροπής (Συλλογή 1992, σ. II-415).

15 — Κανονισμός 17 του Συμβουλίου, της 6ης Φεβρουαρίου 1962, πρώτος κανονισμός εφαρμογής των άρθρων 85 και 86 της Συνθήκης (ΕΕ ειδ. έκδ. 08/001, σ. 25).

16 — Απόφαση της 9ης Νοεμβρίου 1994, T-46/92, Scottish Football Association κατά Επιτροπής (Συλλογή 1994, σ. II-1039, σκέψη 13).

λήξη της θητείας αυτής και ότι η διαπίστωση της απώλειας αυτής γίνεται με διοικητική απόφαση» [17]. Ο αναιρεσείων έχασε την ικανότητα του εκλέγεσθαι, το γεγονός αυτό κοινοποιήθηκε στο Κοινοβούλιο, το οποίο έλαβε υπόψη το γεγονός αυτό σύμφωνα με την υποχρέωση που υπείχε από το άρθρο 12, παράγραφος 2.

55. Τρίτον, ο αναιρεσείων επισημαίνει ότι το Κοινοβούλιο, μέσω της Προέδρου του, αποφάνθηκε επί της νομικής του κατάστασης, πράγμα που αποδεικνύει ότι η προσβαλλόμενη πράξη δεν απέρρεε αυτόματα από καμία άλλη πράξη· αντίθετα, αυτό σημαίνει ότι η πράξη αυτή στηριζόταν σε εκτίμηση πραγματικών και νομικών στοιχείων.

56. Δεν είναι σαφές, κατ' εμέ, ποιο σημείο της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης επικρίνει ο αναιρεσείων· ο τρίτος λόγος αναίρεσης ενδέχεται επομένως να είναι απαράδεκτος. Θα θεωρήσω πάντως ότι ο αναιρεσείων αναφέρεται στη διαδικασία που οδήγησε στην προσβαλλόμενη πράξη, και ειδικότερα στο γεγονός ότι η Πρόεδρος Κοινοβουλίου υπέβαλε το ζήτημα στη νομική επιτροπή. Η απόφαση αυτή ελήφθη βάσει του άρθρου 7, παράγραφος 4, δεύτερο εδάφιο, του κανονισμού του Κοινοβουλίου [18].

57. Η τελευταία περίοδος του εδαφίου αυτού φαίνεται ομολογουμένως να αφήνει περιθώρια διακριτικής ευχέρειας. Στην προκείμενη περίπτωση όμως είναι σαφές ότι το Κοινοβούλιο τήρησε στάση αναμονής μέχρι να εξαντλήσει ο αναιρεσείων τα ένδικα μέσα και βοηθήματα που του παρείχε το εθνικό δίκαιο, οπότε «έλαβε υπόψη» την απόφαση της 31ης Μαρτίου 2000· συναφώς το Κοινοβούλιο δεν διέθετε περιθώρια διακριτικής ευχέρειας. Μολονότι το δεύτερο εδάφιο της παραγράφου 4 του άρθρου 7 του κανονισμού προβλέπει ότι το Κοινοβούλιο, μετά από πρόταση της αρμόδιας επιτροπής, «μπορεί να αποφανθεί», αυτό δεν σημαίνει ότι υπάρχει διακριτική ευχέρεια, όταν η στάση που πρέπει να τηρήσει το Κοινοβούλιο υπαγορεύεται σαφώς από άλλες διατάξεις. Δεν θεωρώ ότι το γεγονός και μόνο ότι το Κοινοβούλιο ζητεί νομικές συμβουλές αποδεικνύει την ύπαρξη διακριτικής εξουσίας: η συμβουλή εξάλλου μπορεί να είναι ότι δεν υπάρχει καμία διακριτική ευχέρεια. Στην παρούσα υπόθεση η Πρόεδρος Κοινοβουλίου άσκησε την εξουσία να ζητήσει νομικές συμβουλές, αλλά το κρίσιμο βήμα, και η «απόφαση» που προσβάλλει ο αναιρεσείων κατά το άρθρο 230 ΕΚ, είναι η «πράξη με την οποία ελήφθη υπόψη» το σχετικό γεγονός: συναφώς όμως δεν υπήρχε, όπως αποδείχθηκε σε σχέση με τους άλλους λόγους αναίρεσης, καμία διακριτική ευχέρεια.

58. Ο αναιρεσείων προσθέτει ότι το γεγονός ότι το Πρωτοδικείο αναφέρθηκε στην αίτηση που είχε υποβάλει ενώπιον του γαλλικού Conseil d'État και στην προσφυγή που είχε ασκήσει ενώπιον του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Δικαιωμάτων του Ανθρώπου δείχνει ότι το Κοινοβούλιο προέβη σε εκτίμηση πραγματικών και νομικών στοιχείων, πράγμα που σημαίνει ότι πρόκειται για κλασική πράξη που μπορεί να αποτελέσει αντικείμενο προσφυγής [19].

59. Δεν μπορώ να δεχτώ το επιχείρημα αυτό. Στην πραγματικότητα, το Πρωτοδικείο δέχτηκε, με τη σκέψη 91 της απόφασής του, το αντίθετο ακριβώς από αυτό που υποστηρίζει ο αναιρεσείων: συγκεκριμένα, «το Κοινοβούλιο δεν οφείλει π.χ. να εξακρι-

17 — Βλ. παραπάνω σημείο 14.

18 — Η διάταξη αυτή παρατίθεται παραπάνω στο σημείο 11.

19 — Βλ. σκέψη 91 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης. Θα ήθελα να επισημάνω ότι το 2001 το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου απέρριψε την προσφυγή του αναιρεσείοντος κατά της ποινής που του είχε επιβληθεί στη Γαλλία.

βώνει την τήρηση της διαδικασίας που προβλέπει το εφαρμοστέο εθνικό δίκαιο ή τον σεβασμό των θεμελιωδών δικαιωμάτων του ενδιαφερόμενου. Την εξουσία αυτή έχουν μόνο τα αρμόδια εθνικά δικαστήρια ή, ενδεχομένως, το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου». Στη συνέχεια το Πρωτοδικείο ανέφερε ότι ο αναιρεσείων είχε πράγματι ζητήσει την παροχή έννομης προστασίας από τα δύο αυτά δικαστήρια: το Πρωτοδικείο δηλαδή εξέθεσε απλώς ένα γεγονός που αποδείκνυε ότι ο αναιρεσείων είχε άλλες διεξόδους για να ζητήσει, όπως είχε δικαίωμα, να εξεταστεί η νομιμότητα των εθνικών μέτρων που τον έθιγαν και ότι ο αναιρεσείων είχε κάνει χρήση των δυνατοτήτων αυτών. Από τη μνεία αυτή δεν μπορεί να συναχθεί ότι το Κοινοβούλιο είχε επομένως την εξουσία να ελέγξει τα πραγματικά και νομικά στοιχεία, ώστε η πράξη με την οποία «έλαβε υπόψη» το εθνικό μέτρο να καταστεί πράξη κατά της οποίας μπορεί να ασκηθεί προσφυγή κατά το άρθρο 230 ΕΚ.

60. Τέταρτον, ο αναιρεσείων ισχυρίζεται ότι η ίδια η προσβαλλόμενη πράξη απαιτούσε τη θέσπιση εκτελεστικών μέτρων [20], δεδομένου μάλιστα ότι η Γαλλία εξακολούθησε να του καταβάλλει τις αποδοχές του μετά την έκδοση της απόφασης της 31ης Μαρτίου 2000 και μέχρι την έκδοση της προσβαλλόμενης πράξης.

61. Θα μπορούσε να γίνει δεκτό ότι ο αναιρεσείων βάλλει με αυτό τον λόγο αναίρεσης κατά της σκέψης 94 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης, με την οποία το Πρωτοδικείο έκρινε ότι η ορθότητα του συμπεράσματός του ότι οι ελεγκτικές εξουσίες Κοινοβουλίου είναι πολύ περιορισμένες «δεν αναιρείται [...] από το γεγονός ότι μέχρι τις 23 Οκτωβρίου 2000 ο [αναιρεσείων] εξακολούθησε να μετέχει στις εργασίες του Κοινοβουλίου και να λαμβάνει τις καταβαλλόμενες από το Κοινοβούλιο αποζημιώσεις ή ότι μέχρι τις 24 Οκτωβρίου 2000 οι γαλλικές αρχές του κατέβαλλαν τη βουλευτική αποζημίωση». Όπως όμως επισήμανε αμέσως μετά το Πρωτοδικείο, οι διάδικοι συμφωνούσαν ότι η απόφαση της 31ης Μαρτίου 2000 ήταν εκτελεστή. Όπως προκύπτει σαφώς από την επιστολή της 17ης Μαΐου 2000 της προέδρου της νομικής επιτροπής προς την Πρόεδρο του Κοινοβουλίου, η οποία αναγνώσθηκε στο Κοινοβούλιο την επόμενη ημέρα [21], το Κοινοβούλιο δεν έλαβε υπόψη την απόφαση αυτή μόλις του κοινοποιήθηκε από τις γαλλικές αρχές, διότι αποφάσισε να τηρήσει στάση αναμονής μέχρι «τη λήξη της προθεσμίας για την υποβολή αιτήσεως ακυρώσεως ενώπιον του Conseil d'État ή, ενδεχομένως, [...] την έκδοση αποφάσεως από το δικαστήριο αυτό». Όπως επισημαίνει το Πρωτοδικείο, το Κοινοβούλιο, καθυστερώντας να λάβει υπόψη την απόφαση αυτή, «συνήγαγε ορισμένες πρακτικές συνέπειες σε σχέση με τον [αναιρεσείοντα]»· αμέσως μετά όμως το Πρωτοδικείο κρίνει ότι οι πρακτικές συνέπειες αυτές «δεν αναιρούν τα έννομα αποτελέσματα που παρήγαγε η κοινοποίηση αυτή κατ' εφαρμογή του άρθρου 12, παράγραφος 2, της Πράξης του 1976».

62. Τέλος, ο αναιρεσείων ερμηνεύει τη σκέψη 97 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης, με την οποία το Πρωτοδικείο δέχτηκε ότι η προσβαλλόμενη πράξη δεν αποσκοπούσε στην παραγωγή αυτοτελών εννόμων αποτελεσμάτων που να διαφέρουν από τα αποτελέσματα της απόφασης της 31ης Μαρτίου 2000, ως έκφραση της αρχής ότι μια επιβεβαιωτική πράξη δεν μπορεί να προσβληθεί κατά το άρθρο 230 ΕΚ. Κατά τον αναιρεσείοντα, η αρχή αυτή, όπως διατυπώθηκε κυρίως με την απόφαση Irish Cement [22], ισχύει μόνο στην περίπτωση που

20 — Όπως συνέβαινε στην υπόθεση 108/83, Λουξεμβούργο κατά Κοινοβουλίου, στην οποία εκδόθηκε απόφαση στις 10 Απριλίου 1984 (Συλλογή 1984, σ. 1945, σκέψεις 21 και 22).

21 — Βλ. παραπάνω το σημείο 22.

22 — Απόφαση της 15ης Δεκεμβρίου 1988, 166/86 και 220/86, Irish Cement Limited κατά Επιτροπής (Συλλογή 1988, σ. 6473).

το διατακτικό της επιβεβαιωτικής πράξης είναι ταυτόσημο με το διατακτικό της προηγούμενης πράξης, πράγμα που δεν συμβαίνει εν προκειμένω. Εξάλλου, διέφερε το πλαίσιο εντός του οποίου ελήφθησαν οι δύο αποφάσεις, αφού το Κοινοβούλιο έλαβε υπόψη τα νέα νομικά στοιχεία που είχαν ανακύψει εν τω μεταξύ, μεταξύ των οποίων καταλεγόταν η απόφαση του Conseil d'État.

63. Κατά την άποψή μου πάντως, από κανένα στοιχείο της σκέψης 97 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης δεν συνάγεται ότι το Πρωτοδικείο βασίστηκε στην έννοια της επιβεβαιωτικής πράξης. Ολόκληρο το σκεπτικό της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης, εντός της οποίας η σκέψη 97 αποτελεί αφενός την προτελευταία σκέψη (αν δεν ληφθεί υπόψη η σκέψη επί των δικαστικών εξόδων) και αφετέρου το προοίμιο του τελικού συμπεράσματος, αποσκοπεί στην απόδειξη —ορθά, κατά τη γνώμη μου— του ότι η απόφαση της 31ης Μαρτίου 2000 και η προσβαλλόμενη πράξη αποτελούν δύο πράξεις που διαφέρουν τόσο εννοιολογικά όσο και από την άποψη των πρακτικών συνεπειών τους.

64. Όπως προκύπτει από τα ανωτέρω εκτεθέντα, φρονώ ότι όλοι οι λόγοι αναίρεσης είναι αβάσιμοι και/ή απαράδεκτοι. Συνεπώς προτείνω στο Δικαστήριο να απορρίψει την αίτηση αναίρεσης.

VI — Πρόταση

65. Για τους ανωτέρω εκτεθέντες λόγους, προτείνω στο Δικαστήριο:

1) να απορρίψει την αίτηση αναίρεσης,

2) να καταδικάσει τον αναιρεσείοντα στα δικαστικά έξοδα.